

**O'ZBEKISTON BANKLARIDAGI VALYUTA KURSLARINI
KO'RSATUVCHI MOBIL ILOVALAR: QULAYLIK, FUNKSIONALLIK VA
TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI**

Shokirov F.Sh.

*Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari
universiteti Samarqand filiali farruxshokirov93@gmail.com*

Islomov K.V.

*Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari
universiteti Samarqand filiali talabasi*

ANNOTATSIYA: *Ushbu tadqiqot ishi O'zbekiston moliyaviy bozorida faoliyat yuritayotgan yetakchi banklar va to'lov tizimlarining mobil ilovalarida taqdim etilayotgan valyuta kurslari xizmatlarini tizimli tahlil qiladi. So'nggi yillarda aholining valyuta bozoriga bo'lgan qiziqishining kuchayishi va raqamli bank xizmatlarining jadal rivojlanishi mobil ilovalarning ahamiyatini oshirdi. Tadqiqotda Milliy bank, Apelsin, Click, Payme va Ipak Yo'li bankining mobil ilovalari tanqidiy nuqtai nazardan tekshirildi.*

Kirish

Zamonaviy raqamli iqtisodiyot sharoitida mobil bank ilovalari aholining moliyaviy operatsiyalarini amalga oshirishda asosiy vosita sifatida shakllanmoqda. O'zbekistonda 2020-2024 yillarda mobil bank xizmatlaridan foydalanuvchilar soni 7 baravar oshgan (Markaziy bank ma'lumotlariga ko'ra) bo'lsa, valyuta operatsiyalari hajmi esa yiliga o'rtacha 35% ga o'sib bormoqda. Bu ko'rsatkichlar aholining valyuta kurslari bo'yicha aniq va o'z vaqtida ma'lumot olishga bo'lgan ehtiyojini keskin ko'tarayotganligini isbotlaydi.

Bank ilovalaridagi valyuta kurslari xizmatlari nafaqat oddiy foydalanuvchilar, balki tadbirkorlar, investorlar va iqtisodiyot mutaxassislari uchun ham strategik ahamiyatga ega. Shu bilan birga, turli bank ilovalarida bu xizmatlar turlicha darajada rivojlanganligi, ba'zilarida real vaqt rejimida yangilanadigan keng funktsionallik

mavjud bo'lsa, boshqalarida esa faqat asosiy kurs ko'rsatkichlari bilan cheklanganligi muammo sifatida qaralmoqda.

Ushbu tadqiqotning ilmiy yangiligi quyidagilarda ifodalanadi:

- Birinchi marta O'zbekiston bozoridagi 5 ta yetakchi mobil ilovaning valyuta kurslari bo'yicha funktsionalligi tizimli ravishda solishtirildi
- Real vaqt rejimidagi yangilanish tezligi eksperimental usulda o'lchandi
- Foydalanuvchilarning UX/UI dizayniga bo'lgan talablari tahlil qilindi

Tadqiqot metodologiyasi

Tadqiqotda quyidagi usullar qo'llanildi:

1. Komparativ tahlil usuli 2024 yil yanvar-mart oylarida quyidagi mobil ilovalar versiyalari tekshirildi:

- Milliy bank (versiya 4.2.1)
- Apelsin (versiya 3.7.5)
- Click (versiya 2.9.3)
- Payme (versiya 5.1.0)
- Ipak Yo'li banki (versiya 3.4.2)

2. Monitoring usuli

Har bir ilovaning valyuta kurslari yangilanish tezligi 2 hafta davomida 1 soatlik interval bilan kuzatildi. Markaziy bankning rasmiy kurslari bilan solishtirish asosida aniqligi baholandi.

3. So'rov usuli

300 ta faol foydalanuvchi bilan ilovalarning qulayligi bo'yicha anketalar o'tkazildi. Demografik tarkib: 18-25 yosh (35%), 26-40 yosh (45%), 41 yosh va undan katta (20%).

4. Ekspert baholash usuli

5 n moliyaviy texnologiyalar mutaxassisi ilovalarning texnik jihatlarini baholadi.

Tadqiqot natijalari va tahlili

1. Funktsional imkoniyatlar solishtirmasi

Parametr	Milliy	Apelsin	Click	Payme	Ipak Yo'li
Real vaqt rejimi	✗	✓	✗	✗	✓
Tarixiy grafiklar	✗	✓	✗	✗	✓
Konvertor	✗	✓	✗	✗	✓
Naqd/karta kurs farqi	✗	✓	✗	✗	✓
Push-xabarnomalar	✓	✓	✗	✓	✓

2. Yangilanish tezligi

Eksperimental o'lovlar shuni ko'rsatdiki:

- Apelsin va Ipak Yo'li ilovalari har 5-10 daqiqada yangilanadi
- Milliy bank kuniga 1 marta (soat 10:00 da)
- Click va Payme kuniga 2 marta (10:00 va 16:00)

3. Foydalanuvchi tajribasi

So'rov natijalariga ko'ra:

- Interfeys qulayligi: Apelsin (4.8/5), Ipak Yo'li (4.6/5), Milliy (4.2/5), Payme (3.9/5), Click (3.7/5)

- 73% respondentlar real vaqt rejimidagi yangilanishni afzal ko'rishadi
- 68% foydalanuvchilar barcha banklarning kurslarini solishtirish funksiyasini istashadi

Takliflar va takomillashtirish yo'nalishlari

Tadqiqot natijalari asosida quyidagi takliflar ishlab chiqildi:

1. Standartlashtirish

Markaziy bank tomonidan mobil ilovalar uchun valyuta kurslarini ko'rsatishning minimal talablari ishlab chiqilishi kerak (yangilanish chastotasi, majburiy parametrlar to'plami).

2. **Integratsiyalashgan yechim** Barcha bank kurslarini solishtirish imkonini beruvchi umummilliy platforma yaratish.

3. Qo'shimcha funksiyalar

- Valyuta prognozlari
- Kurslarning o'zgarish tendentsiyalari bo'yicha ogohlantirishlar
- Muhim iqtisodiy voqealar ta'sirini tahlil qilish vositasi

4. Kengaytirilgan analitika

- Foydalanuvchilarning shaxsiy valyuta portfeli
- Tarixiy ma'lumotlar asosida optimallashtirish takliflari

Xulosa

O'zbekiston banklarining mobil ilovalaridagi valyuta kurslari xizmatlari tizimli tahlili shuni ko'rsatdiki, bu sohada sezilarli farqlar mavjud. Apelsin va Ipak Yo'li banki ilovalari funkcionallik va foydalanuvchi tajribasi jihatidan yetakchilikni saqlab turishsa, boshqa ilovalar asosiy vazifalarni bajarish bilan cheklanmoqda.

Raqamli iqtisodiyot rivoji va aholining moliyaviy savodxonligining oshishi bilan valyuta kurslari bo'yicha xizmatlarga bo'lgan talablar tobora ortib bormoqda. Banklar o'z ilovalarini takomillashtirishda nafaqat texnik jihatlarni, balki foydalanuvchilarning psixologik va kognitiv ehtiyojlarini ham hisobga olishi zarur.

Kelajakda ushbu sohada chuqurroq tadqiqotlar o'tkazish, xususan sun'iy intellekt asosidagi shaxsiylashtirilgan tavsiya tizimlarini ishlab chiqish va blockchain texnologiyalaridan foydalangan holda kurslarning shaffofligini ta'minlash yo'nalishida ishlar olib borish maqsadga muvofiq bo'ladi.

ADABIYOTLAR

1. Abdurahmonov, A. (2023). *Mobil bank xizmatlarining foydalanuvchi tajribasiga ta'siri*. Moliyaviy texnologiyalar jurnali, 15(2), 45-62.
2. Karimova, S. (2024). *Valyuta bozorida raqamli yechimlarning roli*. Bank ishi va innovatsiyalar, 8(1), 112-125.
3. Smith, J. (2022). *Global Trends in Mobile Banking UX Design*. Journal of Financial Technology, 10(3), 78-94.
4. Yuldoshov A.X., Shokirov F. Mobil ilovalar yaratishda boshqaruv elementlaridan foydalanish. JOURNAL OF NEW CENTURY INNOVATIONS VOLUME –52,

ISSUE –2, 159-165 betlar. May –2024. (google.scholar).

5. Shokirov F. Sh. BENEFITS OF FLUTTER FOR SMALL AND MEDIUM BUSINESS MOBILE APP DEVELOPMENT. ЛУЧШИЕ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ, Часть-11_ Том-1_ Декабрь -2023, 180-182 betlar. (google.scholar)